
MEDICAL LANGUAGE IN BULGARIA IN RECENT DECADES – DYNAMICS, REGISTERS OF COMMUNICATION, CONNOTATIONS

Milena Dineva-Muleshkova

Medical University of Plovdiv, Bulgaria, Milena.Dineva@mu-plovdiv.bg

Abstract: In contemporary linguistics, the issue of the professional language of physicians is gaining increasing attention. In recent years, especially following the COVID-19 pandemic, medical language has been actively used in the public sphere, entering various linguistic registers beyond narrowly specialized contexts. This has directed scholarly attention toward diverse and multidirectional strategies in the use of medical vocabulary. The present article examines the dynamics, procedural nature, and specific features of the connotations of medical lexical units across different communication registers.

In the medical field, the use of traditional terminology of Greek and Latin origin continues; however, since the first decade of the 21st century, there has been a gradual introduction of lexical units from English, which are becoming established as official terms and terminological combinations. Medical Anglicisms in the Bulgarian language are considered as a result of the dynamic exchange of knowledge on a global scale. The most important features of the language used by medical professionals to communicate effectively and precisely with one another are presented, taking into account the dynamics of linguistic development. Among the distinguishing features of medical language are the use of technical, diagnostic, and therapeutic terms and phrases, as well as a rich set of abbreviations and acronyms. From a communicative perspective, it is characterized by conciseness, specificity, appropriateness, and clarity. These characteristics are manifested within a specialized medical environment and at different linguistic levels—within the high (academic) medical register, the interdisciplinary register, as well as the general communicative register of doctor–patient interaction.

In recent decades, medical language has begun to move beyond the narrow confines of the professional sphere and is increasingly used in the public domain. Its use in the media adapts it to a broader audience, and its presence unfolds in several aspects. In news reporting, medical terminology is employed when covering developments in the healthcare system (health crises such as pandemics, new treatments, or scientific discoveries). At the same time, medical language is used in promoting health literacy—through articles, interviews with physicians, and health-related media segments, complex medical language is adapted for the general public, seeking a balance between professional accuracy and comprehensibility. A third aspect emerges in the field of marketing and advertising of pharmaceutical products, where the intended connotations are reliability and scientific validity. Fourth, medical language is used with high frequency in digital media and social networks. Through these channels, information spreads rapidly, often without sufficient clarity regarding its reliability and credibility, thus creating a risk of misinformation. Finally, medical language is also present in fictional texts—literature, film scripts, and television series. In an aesthetic context, the use of highly specialized terminology is seen as a means of achieving artistic goals such as strong expressiveness and realism in characters, plots, and messages.

Keywords: medical language, terminology, language registers, dynamics, connotation

МЕДИЦИНСКИЯТ ЕЗИК В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ ДЕСЕТИЛЕТИЯ – ДИНАМИКА, РЕГИСТРИ НА КОМУНИКАЦИЯ, КОНОТАЦИИ

Милена Динева-Мулешкова

Медицински университет – Пловдив, България, Milena.Dineva@mu-plovdiv.bg

Резюме: В съвременната лингвистика въпросът за професионалния език на лекарите добива все по-голяма популярност. През последните години, особено след пандемията от Covid 19, медицинският език активно се използва в публичното пространство, като навлиза в различни езикови регистри извън тясно специализираните. Това насочва изследователското внимание към различните и многопосочни стратегии в употребата на медицинската лексика. Настоящата статия разглежда динамиката, процесуалността и особеностите в конотациите на медицинските лексемни единици с оглед различните регистри на комуникация.

В медицинската сфера продължава използването на традиционната терминология с гръко-латински произход, но от първото десетилетие на XXI век се наблюдава постъпателно навлизане на лексемни единици от английски език, които се утвърждават като официални термини и терминологични съчетания.

Медицинските англицизми в българския език са разгледани като резултат от динамичния обмен на знания в глобален мащаб. Представени са най-важните особености на езика, използван от медицинските специалисти, за да комуникират помежду си ефективно и точно, като е отчетена динамиката в езиковото развитие. Сред отличителните белези на медицинския език са употребата на технически, диагностични и терапевтични термини и словосъчетания, както и използването на богат набор от съкращения и акроними. В комуникативен план за него са характерни сбитост, конкретност, съобразност и яснота. Тези характеристики се реализират в специализирана медицинска среда и на различни езикови равнища – във високия (академичен) медицински регистър, в интердисциплинарния регистър, както и в общокомуникативния регистър на общуването между лекар и пациент.

През последните десетилетия медицинският език започва да излиза от тясно специализирания професионален кръг и активно се използва в публичното пространство. Употребата му в медийната сфера го адаптира към по-широка аудитория, а присъствието му се разгръща в няколко аспекта. В информационните емисии медицинската терминология се използва при отразяването на новини от системата на здравеопазването (здравни кризи като пандемии, нови лечения или научни открития). От друга страна, медицинският език се употребява при популяризирането на здравната култура – чрез статии, интервюта с лекари и здравни рубрики медиите приспособяват сложния език на медицината към масовата публика, търсейки баланс между професионална точност и разбираемост. Трети аспект се очертава в сферата на маркетинга и рекламата на лекарствени продукти, където търсените конотации на употреба са надеждност и научна обосновааност. На четвърто място – медицинският език се използва с висока честотност в дигиталните медии и социалните мрежи. Чрез тях информацията се разпространява бързо, но без яснота за нейната надеждност и достоверност, като по този начин се създава риск от дезинформация. И не на последно място – медицинският език присъства във фикционалните текстове – литература, сценарии за филми и телевизионни сериали. В естетически контекст използването на високоспециализираната терминология се разглежда като средство за постигането на художествени цели като силна експресивност и реалистичност на образите, сюжетите и внушенията.

Ключови думи: медицински език, терминология, езикови регистри, динамика, конотация

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В съвременната лингвистика въпросът за професионалния език на лекарите добива все по-голяма популярност. Използването на специализирани понятия от сферата на медицината в общественото пространство, в частност – медии и онлайн комуникация от различен тип, особено след пандемията от Covid 19, се превръща в естествен елемент на социалната комуникация по значими теми (Ташева 2024, Дачева 2022). Това насочва изследователското внимание към различните и многопосочни стратегии в употребата на медицинската лексика. Настоящата статия разглежда именно динамиката, процесуалността и особеностите в конотациите на медицинските лексемни единици с оглед различните регистри на комуникация (академичен, високоспециализиран, среден и нисък) и проследява някои от процесите в медицинския език в различните дискурсивни полета.

2. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Статията съчетава изследователски подходи от езикознанието, медицината, комуникационните изследвания и социолингвистиката, за да се анализират особеностите и динамиката на медицинския език.

Сред основните източници на материали са:

- научни медицински статии с високоспециализиран терминологичен език;
- медицински текстове с научнопопулярен характер, публикувани в здравни сайтове, социални мрежи, телевизионни предавания или пациентски форуми;
- рекламни текстове на лекарствени продукти;
- художествени текстове;
- устна комуникация в медицинска среда.

В изследването са използвани различни методи на лингвистичен анализ:

- лексикален и терминологичен анализ, чрез който се изследват честотата, произходът и функционирането на медицинските термини, както и процесите на навлизане на нови думи и съкращения;
- контекстов анализ (анализ на дискурса) – проследява особеностите на комуникацията в медицински и извънмедицински контекст.

3. РЕЗУЛТАТИ

От лингвистична гледна точка в сферата на медицината езикът функционира в различни езикови регистри. Регистърът на медицинския език представлява функционална разновидност на специализирания език, характеризираща се със специфичен подбор на лексикални, граматични и стилистични средства, използвани в зависимост от комуникативната ситуация, професионалната среда, целта на общуването и участниците в медицинската комуникация. Според класификацията, представена от В. Тачева (Тачева 2014), съществуват няколко основни вида:

- ✓ висок медицински регистър, сходен с академичния – с голяма информационна натовареност, с употреба на тясноспециализирани термини от гръко-латински произход, със заемки и чуждици, със съкращения за здравословно състояние, симптоми, синдроми, диагнози, изследвания, процедури. Той се използва за общуване сред лекари с тясна специалност и преследва професионално-прагматични цели.
- ✓ висок интердисциплинарен регистър – използва се в ежедневно професионално общуване между медици с разнородни специалности или различни компетенции. В него преобладават класически гръко-латински термини и основна професионална лексика.
- ✓ среден медицински регистър – използва се от медиците за комуникация с високообразовани, както и често боледуващи пациенти с относително добра медицинска и терминологична компетентност по отношение на своите заболявания
- ✓ нисък медицински регистър – обслужва ежедневно комуникация между медицинския персонал и пациентите. Той е по-близък до всекидневното говорене и използва всекидневната употреба на много наименования.

Тази характеристика на езиковите регистри в медицината очертава основните аспекти в употребата и динамиката на медицинския език. Но наред с това езикът на медицината постъпателно излиза извън комуникацията в професионална медицинска среда и се употребява в дискурси, като най-отчетливо е неговото присъствие в сферата на медиите, където се адаптира към по-широка аудитория.

Наблюдават се различни реализации на употребата на медицинския език в немедицинската медийна среда:

А. При отразяване на новини от системата на здравеопазването (здравни кризи като пандемии, нови лечения или научни открития) медицинският език съчетава елементи от научния и от публицистичния стил. Особеностите му се определят от необходимостта сложната медицинска информация да бъде представена едновременно точно, достъпно и разбираемо за широката аудитория. Термините и терминологичните словосъчетания осигуряват точност и достоверност (Мирчев 2025), а употребата на по-опростен език и олекотени конструкции придава на текстовете достъпност, обективност и информативност.

Б. При популяризирането на здравната култура чрез статии, интервюта с лекари и здравни рубрики медицинската информация трябва да бъде научно достоверна, обществено достъпна и въздействаща. Медиите не само информират, но и формират здравна култура, здравословни навици и отговорно отношение към личното и общественото здраве. Адаптирането на медицинския език е насочено към обяснение на сложните медицински понятия чрез по-достъпни лексеми, примери или описателни конструкции, което улеснява разбирането на информацията от неспециалисти. По този начин се осъществява процес на популяризация на медицинското знание, като медицинският език запазва своята терминологична прецизност и се основава на експертни мнения, научни изследвания и официални здравни източници (Мирчев 2025).

В. В маркетинга и рекламата на лекарствени продукти с конотации надеждност и научна обоснованост. Една от основните характеристики на медицинския език в рекламата и маркетинга е неговата експресивност, търсенето на убедителност и въздействие. Употребата на положително оценъчни и експресивни изрази подчертават качествата на продукта, неговата ефективност и ползите за здравето. Често се употребяват формулировки, свързани с бързо действие, сигурност, облекчаване на симптомите и подобряване качеството на живот. По този начин езикът изпълнява не само информативна, но и убеждаваща функция:

Magne D'oro Liquid е течна хранителна добавка с подсладител и с вкус на Годжи Бери за приложение при крампи, умора и отпадналост. Безвреден дори при предозиране, тъй като тялото саморегулира усвояването му. Продуктът на Фортекс спомага за производството на енергия и правилното протичане на метаболитните процеси. Намалява чувството на умора и отпадналост. Повлиява благоприятно функцията на мускулите, сърдечно-съдовата и нервната система. Подпомага работата на нервната система и поддържането на нормалната психична функция. Спомага за нормалния синтез на белтъчини. (<https://salvia.bg/bg/stavi-kosti-muskuli/34225-magne-d-oro-liquid-magnesium-citrate-sachets-x-20-magne-d-oro-likuid-magneziev-citrat-sashe-x-20>).

Поради наличието на регулаторни и етични ограничения медицинският език в рекламата често включва предупреждения, указания за употреба, информация за противопоказания и препоръки за консултация със специалист. Това придава на текста официален и нормативен характер (Мирчев, Опрова 2023).

Когато медицинският маркетинг е насочен към професионална аудитория – лекари, фармацевти и здравни специалисти, езикът е значително по-специализиран и включва научни данни, клинични проучвания, фармакологични характеристики и статистически показатели. Такъв тип текстове се публикуват в специализирани научни издания, които са елемент от високия професионален регистър на медицинската комуникация.

Г. Употреба в дигиталните медии и социалните мрежи. В ерата на интернет, AI и социалните мрежи езикът на медицината е неотменна част от общественото говорене. Спецификата на дигиталната среда предполага наличието на широка аудитория и стремеж медицинската информация да бъде представена по бърз, достъпен и въздействащ начин. Специализираната терминология често се опростява или се заменя с по-разбираеми за неспециалистите думи и изрази. Специфични понятия се обясняват чрез разговорен език, примери от ежедневието или кратки определения (*високо кръвно налягане* вместо *артериална хипертония*, *камъни в бъбреците* вместо *нефролитиаза* и др.). Друга съществена особеност е краткият и сбит изказ. Често медицинската информация се представя чрез кратки изречения, списъци, ключови думи, хаштагове и визуални елементи като инфографики, емотикони и видеа. Практика е да се споделят мнения за конкретни лекари, здравни заведения и услуги. За професионалните медици търсенето на информация относно здравето състоянието на пациентите в социалните мрежи води по-скоро до дезинформация и дори може да навреди, когато пациентите сами си поставят диагнози и си назначават лечение въз основа на информация, която са намерили в социалните мрежи:

Не съм лекар, но така, както описваш проблема, според мен трябва да си махнеш сливиците, докато не е станало по-голям проблем. Болните сливици увреждат бъбреците, ставите и сърцето. При мен увредиха бъбреците и падна доста ходене по болници, когато бях малка. Слава Богу, оправиха ми се бъбреците, но спрях да боледувам, едва след като ми извадиха сливиците. Не е лошо да си направиш консултация с хематолог, за да отхвърли евентуално заболяване на лимфните възли, но мисля, че проблемът ти е в сливиците. (публикация на анонимен потребител в сайта „БГ мама“) <https://www.bg-mamma.com/?topic=601219>

В социалните мрежи прави впечатление активната употреба на англицизми и международни медицински термини. Навлизането на лексеми от английския език в медицинската терминология обаче не се отнася само до употребата ѝ в медийната сфера, а до използването на медицинския език във всички негови регистри – от академичния висок регистър до най-ниския езиков регистър на комуникация. Основополагащите термини в медицината се базират на гръко-латинската терминологична система (Мирчев, Опрова 2024). Понятия като сърце – cor, митрално сърце – cor mitrale, cerebrum – мозък, аблация – ablatio, сърдечносъдов – cardiovascularis и много други са част от професионалния език на лекарите от древността до наши дни. В същото време през последните десетилетия се наблюдава постъпателното навлизане на лексеми от английски език в медицинския професиолект, а според някои автори световният език на медицината през XXI век е английският език (Ташева 2022, Миланов 2021) Подобно заключение произтича от факта, че в медицинския професиолект английският език създава единство и яснота по начина, по който в древността гръцкият и латинският език са унифицирали знанието. В миналото новите медицински термини са произлизали от класически гръцки или латински корени. Сега, частично или изцяло, те са съставени от думи, заимствани от съвременния английски език: байпас, клирънс, скрининг, имплант, пейсмейкър, холтер, стрес, бърнаут, шок и др.

Д. Присъствие във фикционалните текстове – литература, сценарии за филми и телевизионни сериали. Наред с популяризирането на медицинския език в медийната сфера и социалното говорене се наблюдава още една, макар и не толкова нова, тенденция – езикът на медицината се употребява в художествени текстове като романи, разкази, сценарии с цел постигане на по-голяма достоверност и въздействие. Тези конотации на медицинския дискурс в българската литература са подробно анализирани в изследването „Медицината в българската литература“ на Т. Ичевска. В по-съвременен план са знакови употребите на медицинската лексика в романа „Градинарят и смъртта“ от Г. Господинов, където езикът на всекидневието, езикът на медицинската диагноза и езикът на философското умозрение се преплитат в разказ за живота на Другия преди смъртта. Медицински език срещаме и в много от телевизионните поредици, посветени на живота на медиците. Клиничната атмосфера оживява на малкия екран чрез специфичните понятия на медицинската документация, диагностициране, лечение, комуникация между болничния персонал и между лекаря и пациента. Могат да бъдат посочени множество примери в това отношение – знаковите поредици „Анатомията на Грей“, „Доктор Хаус“, в български контекст – „Клиника на третия етаж“, „Откраднат живот“

и др. Медицинският език в телевизионните продукции е интересен от лингвистична и социолингвистична гледна точка, защото балансира между реалистичност и фикция. За да бъде сюжетът по-въздействащ, понякога се използва опростен, ускорен или хиперболизиран режим на комуникация. Това дава възможност за наблюдения доколко телевизионният медицински език отразява реалната медицинска практика и как художествените цели влияят върху представянето на медицинската комуникация.

4. ДИСКУСИИ

При употребата на медицински термини и словосъчетания в медийната сфера нерядко могат да бъдат забелязвани грешки в използването на медицинската терминологична система, което крие риск от дезинформация (Мирчев, Опрова 2023). Друга характеристика на медицинския език при отразяване на новините от системата на здравеопазването е наличието на експресивна лексика с емоционално и социално въздействие – особено при теми, свързани с епидемии, пандемии, тежки заболявания или обществено значими здравни кризи. Езикът може да включва предупредителни формулировки, апели към обществена отговорност и изрази с повишена експресивност, чиято цел е да привлекат вниманието на аудиторията и да повлияят върху общественото поведение, например:

СЗО успокои света: Вирусът на круизния кораб не е начало на нова пандемия като COVID (Информационна агенция „Фокус“) <https://www.focus-news.net/novini/mejdunarodni/SZO-uspokoi-sveta-Virusutna-kruizniyakorab-ne-e-nachalo-na-nova-pandemiya-kato-COVID-2961960>

Китай пуска в употреба инхалаторна ваксина срещу КОВИД-19, предаде АП. Това е първата подобна ваксина в света. Шанхай започна прилагането на инхалаторната ваксина от днес. Ваксината се приема през устата и се предлага безплатно като бустерна доза на вече ваксинирани, се казва в съобщение на властите на града, публикувано на официална страница в социална мрежа. Ваксините, които не се инжектират, могат да убедят хората, избягващи игли, да се ваксинират. Инхалаторната ваксина може да подпомогне и процеса на ваксинация в бедните държави, тъй като е по-лесна за прилагане; <https://www.bgonair.bg/a/4-world/283453-kitay-puska-parvata-v-sveta-inhalatorna-vaksina-sreshtu-kovid-19;>
26.10.2022

От друга страна, медийната среда изисква по-динамично, достъпно и въздействащо представяне на информацията, което води до употреба на по-експресивни езикови средства, заглавия с повишена информативност и апели към общественото внимание. В сферата на медиите медицинският език има и превантивна функция, препоръчителен и възпитателен характер, тъй като информира обществото за профилактика, здравословен начин на живот, ваксинации, хранене, физическа активност и превенция на заболявания. Насърчавайки обществената отговорност и здравно поведение, езикът заработва като инструмент на здравеопазването

Авторите на рекламни текстове търсят оптималното съчетание между научна терминология, убедителност и достъпност, обусловено от необходимостта информацията да бъде едновременно професионално достоверна и въздействаща върху потребителската аудитория. От лингвистична гледна точка се наблюдава еkleктика между медицински, публицистичен и рекламен стил. Чрез употребата на специализирана медицинска терминология се създава впечатление за научна обоснованост, ефективност и надеждност на продукта, а специализираната лексика има за цел да подчертае професионалния характер на информацията. Същевременно терминологията се адаптира или пояснява, за да бъде разбираема за широката аудитория и да улесни възприемането на рекламното послание.

В дигиталните медии и социалните мрежи се наблюдава стремеж към динамичен и емоционално въздействащ стил. В текстовете се търси повишен степен на експресивност. За разлика от традиционния научен стил, който е неутрален и обективен, онлайн комуникацията включва емоционално оцветени изрази, лични мнения и апели към аудиторията. Използват се думи и фрази, които внушават загриженост, мотивация или тревога, например „не пренебрегвайте симптомите“, „грижете се за здравето си“ или „опасна тенденция“. Характерна особеност е смесването на професионален и разговорен регистър. Специализирана терминология се комбинира с разговорни форми, жаргон и популярни изрази. Сруг Специфичен белег на медицинския език в онлайн пространството е неговата интерактивност, защото социалните мрежи позволяват директна комуникация между автор и публика чрез коментари, въпроси и споделяне на личен опит. Това, разбира се, крие редица рискове от дезинформация, тъй като изказваните мнения, коментари и препоръки често са публикувани от потребители без медицинска експертиза.

Навлизането на английския език в медицинската терминология е естествен резултат от глобализацията на науката, технологичното развитие и водещата роля на англоезичните държави в съвременната медицина, а от лингвистична гледна точка представлява процес на динамични промени и интерференции. Днес той се е утвърдил като основен международен език на научната и професионалната комуникация, поради което

голяма част от новите медицински термини първоначално се създават именно на английски и впоследствие навлизат в други езици, включително и в българския. Значителна част от научните изследвания, медицинските публикации и международните конференции се осъществяват на английски език. Най-престижните медицински списания, университети и изследователски центрове публикуват своите разработки на английски, което превръща езика в средство за международен обмен на знания. Поради това медицинските специалисти често използват английските термини директно, без да ги превеждат.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Медицинският език е динамична и многопластова система, чието функциониране надхвърля границите на професионалната комуникация и се разгръща в различни обществени, медийни и социокултурни дискурси. Неговото присъствие в медиите, рекламата, дигиталното пространство, социалните мрежи и художествените текстове показва процес на разширяване и езикова интерференция – от строго информативни и професионални функции му се трансформират към въздействащи, убеждаващи, разгласяващи и естетически. Медицинският професионалист се реализира като система с отворен характер – както по отношение на присъствията в различни регистри, така и във връзка с постъпателното навлизане на терминологични единици от английския език. Тази многопосочност на неговите употреби го превръща в особено актуален и перспективен обект на съвременните лингвистични изследвания.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Дачева, Г. (2022). Речеви стратегии и пандемията от COVID-19. *Чуждоезиково обучение*, (2).
- Ичевска, Т. (2019). *Медицината в българската литература*. УИ „Св. Климент Охридски“.
- Миланов, В. (2021). Лексикални и словообразователни процеси в българския език по време на пандемия. *Литературата*, (27).
- Мирчев, Д. (2025). Морални измерения на отношенията лекар–пациент. Във *Философия на медицината: Подходи и перспективи: Сборник доклади* (ISBN 978-619-245-564-4). Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“.
- Мирчев, Д. (2025). The role of the Latin language in the development and standardization of anatomical nomenclature. *International Journal of Social Sciences (Science IJ)*, 4(4), 61–65. <https://doi.org/10.35120/sciencej040461m>
- Мирчев, Д., & Опрова, Я. (2023). Грешки при употребата на медицинска терминология на латински език в нормативната уредба на Република България. В *Десета международна научна конференция „Език, наука, комуникации и спорт – 60 години академично образование“: Сборник доклади* (Т. 2). Издателство на Медицински университет – Варна.
- Мирчев, Д., & Опрова, Я. (2024). Непреходното значение на латинския език за науката. Съвременни предизвикателства при преподаването на латински език с медицинска терминология и нормативна база. В *Първа национална научна конференция с международно участие „Език и наука“: Сборник доклади* (Т. 1, pp. 275–286). Издателство на Медицински университет – Пловдив.
- Ташева, И. (2024). *Езикът на лекарите днес*. УИ „Св. Климент Охридски“.
- Тачева, В. (2014). *Комуникативни умения в медицинската практика*. Издателство „Стено“.
- Allan, M., & Basco, R. (2008). *Medical language for modern health care*. McGraw-Hill Education.
- Baethge, C. (2008). The languages of medicine. *Deutsches Ärzteblatt International*.